

AROTEGIAREN AURKAKO AKANPADA

Bizitzaren alde, erresistentzia aktibatu da Baztanen

Lekarozen turistentzako 228 etxebizitza, golf zelaia eta luxuko hotela eraikitzeko Aroztegia proiektu urbanistikoaren obrak hasi eta berehala iritsi da herritarren erantzuna: akanpada bat jarri diete parean hondeamakinei. Hor izanen dira proiektua gelditu arte.

 GARAZI ZABALETA DANI BLANCO

Apirilaren 8an iritsi zitzaizkigun Lekaroztik lehen berriak: Aroztegian eraiki nahi duten makroproiektu urbanistikoaren obrak hasiak ziren, eta baita kontrako mobilizazioak ere; elkarretaratzeak ikusi genituen, eta ikusi genuen jendea hondeamakinen aurrean jarrita obrak geldiarazten. Egun batzuk geroago, beste mezu bat: “Apirilaren 16an, akanpada”. Eta hor ikusi dugu Baztango nahiz kanpoko jendea Lekarozko lursailetan akanpatzen, gau eta egun erresistentzia bertatik egiteko asmoz eta egitasmoa betiko gelditzeko konbentzimenduekin.

Ez da berria erresistentzia-akanpaden borroka eredua gurean. Leitzarango autobien kontra egin zirenak burura datozkigu Nafarroan, edo AHTren kontrakoak, edo Frackanpada, edo... badira adibide ugari. Baina Aroztegiakoak badu ezaugarri berezi bat: koronabirusaren aroan gertatzen ari dela, eta lozorroan zegoela zirudien herri-mugimendua berriz ere aktibatzen txinparta moduan ikusi dutela askok. Garaiotan ere protesta eta ekintza zuzena egingarria eta beharrezkoa denaren erakusle, jaso duten erantzun zabalak borrokarako gosea eta ilusioa egon bada-goela adierazten du.

BAZTAN BENIDORMTZEKO MAKROPROIEKTUA

Duela hogeit urte baino gehiago sortu zen Aroztegi lehen egitasmoa, 1998an. Hotela eta baserri-eskola egitea zen hasierako asmoa, baina ez ziren inoiz gauzatzerantz iritsi. 2008an, berriz, Elizondoko enpresari-familia batek Inmobiliaria Caixa Galicia-rekin batera Palacio De Arozteguia S.L. enpresa sortu, jauregia eta inguruak erosi eta espekulaziorako proiektua abiatu zuten. Hor sartu ziren urbanizazioa eta golf zelaia jokoan: 252 etxebizitza planteatu zituzten hasieran, 228 dira gaur egun. 300 biztanle inguru dituen Lekaroz bezalako herri batentzat, inpaktu ikaragarria.

Ibilbide horretako jokaldi borobila lurren birkalifikazioa izan zen, 2009an. Ilegalizazioen garaia zen, eta Baztango Udalean NaBaik eta UPNk aho batez onartu zuten 40 hektarea lur birkalifikatzea, ez-urbanizagarri izatetik urbanizagarri izatera pasatuz. “Hori izan zen pelotazoa”, diote proiektuaren aurkakoek. 2014ko bukaeran, berriz, epaitegiek proiektua legez kanpoko zela ebatzi zuten lurretan sute bat egon zelako. Udalean, ordurako, enpresak ez zuen aliaturik proiektua birdefinitzeko. Zer egin? Bada, babes bila beste toki batera joan: Nafarroako Gobernura jo eta UGPS —Udalaz Gaiendiko Plan Sektoriala— gisa izendatu zuten proiektua, Baztango Udalari eskumena kenduz.

ERRESISTENTZIA-AKANPADA: “EDO ORAIN, EDO INOIZ EZ”

Golf zelaia eraikitzeko lursailean boleibol zelai inprobisatua egin dute akanpada kideek eta jolasean ari dira batzuk. Beste batzuk txalaparta jotzen, elkarriketan, musean edo kartelak egiten. Tentsio uneak izan dira, baina espazioaz eta jendeaz gozatzeko tarte lasaigoak ere badira. Hori bai, motozerra soinu entzunez gero, denak segituan alerta. “Lasai, ondoko baserrikoak dira-eta...”, esan du norbaitek, eta barreak etorri dira segidan.

Erreportaje hau idazten ari garen unean zutik jarraitzen du kanpaldiak, eta obrak gelditu arte hemen izanen direla jakinarazi dute ekintzaileek. Hain zuzen astebete egin dutenean, obretako TEX enpresak makinak kamioi batean kargatu eta eraman egin ditu. “Erresistentzia ari da bere fruituak ematen, eta horratx lehen garaipen txikia”, txiokatu du Aroztegi herri-ekimenak. Iruñean eta Lizarraldean ere babes emateko taldeak sortu dira, eta hainbat ekintza egin dituzte. Herritar eta eragileei akanpadara hurbiltzeko dei egiten diete herri-ekimenetik, eta horretarako haiekin harremanetan jartzeko. Maiatzaren 15ean ere hitzordu garrantzitsua dute Elizondon: manifestazioa egingen da.

Aroztegia jauregira daraman
bidean hondeamakinek
botatako arbolak ikus
daitezke. Ezkerrean,
akanpadako kideak lanean;
txanden bidez antolatu dira.

“ ”

Batzarraren eta auzolanaren formatu berri bat da akanpada

Garbiñe Elizegi Narbarte eta Aintzane Ariztegi Barrenetxe

Akanpalekuan bertan elkarriketatu ditugu mugimenduko bi kide lekaroztar: Garbiñe Elizegi Narbarte eta Aintzane Ariztegi Barrenetxe.

Lehena hogei urteotako borroka luzean egon da eta bertan jarraitzen du, eta bigarrena, 1998an lehen egitasmoa atera zenean jaio berria zen eta egun buru-belarri dabil proiektuaren aurka.

Belaunaldi ezberdinetako bi kide, borroka berean.

 GARAZI ZABALETA DANI BLANCO

Erresistentzia-kanpaldiarekin astebete pasatxo daramazue. Orain artekoaren zein balorazio egiten duzue?

Aintzane Ariztegi: Indartsu gaude eta jende mordoxka bildu gara aste honetan, egunez egun hemen irauten duen jendea gainera. Baztandik eta Euskal Herri oso-tik ari gara elkartasuna jasotzen, eta geroz eta babes handiagoa dugula eta gure borroka oihartzuna hartzen ari dela sumatzen dugu. Pozik gaude horrekin.

Zein da Aroztak herri-ekimenaren eta kanpaldiaren filosofia?

Garbiñe Elizegi: Desobedientzia da orain gure bidea, beste bide guztiak agortuta daudelako. Urte hauetan guztietan saiatu gara beste modu batera proiektua geldiarazten, indarririk erabili gabe eta guretzat ahalik eta arrisku gutxien hartuz, baina ez gara entzunak izan. Bake sozialaren izenean protestak eta herri mugimenduak geldiarazteko saiakeran ari diren garaiotan, erresistentzia akanpada abiatzea erabaki dugu guk. Ez dugu gure filosofiaren inguruan gehiegi teorizatu, baina eguneroko praktikan batzarra eta auzolana ditugu tresnak, horrela hazi garelako eta hori delako gure kulturaren

oinarria. Beraz, akanpada hau batzarra-
ren eta auzolanaren beste formatu bat
dela esan daiteke, eta elkarren zaintza
ere beti kontuan izaten dugu.

Koronabirusak kanpaldia antolatzea eta jendea erakartzea dezente zaildu izan dizue...

G.E: Egia da jende batek ez duela ikusten hona etortzea egoera dela-eta. Guk hori ulertzen dugu, eta badago kanpotik egiteko lana ere, beraz, ez dago arazorik. Hemen hasieratik izan dugu kontuan koronabirusaren egoera; bertako edonor arriskuan badago edo inguruan kasuren bat tokatu bazaio, kanpora atera behar du. Akanpalekuan test azkarrak ere baditugu, norbaitek susmoren bat duenean lehenbailehen egiteko. Dena dela, guk egungo pandemiak gain, Aroztégia bezalako proiektuek osasunean duten eragina ere ikusten dugu. Horregatik diogu osasuna bi modutara zaintzen dugula hemen: beharrezko neurriak hartuz bakarrik ez, gure ingurua zainduz ere bai. Azken batean, bizitzaren aldeko borrokan gaude hemen.

Nola funtzionatzen duzue eta nolakoa da hemen egunerokoa?

A.A: Txanden bidez antolatzen gara, egunero doa jendea aldatzen, ez errepikatzeko eta iristen doazen pertsona berriak inplikatzeko. Otorduak ekartze-ko, zikintzen ditugun gauzak garbitzeko, janaria banatzeko eta ingurua txukun mantentzeko txandak daude, adibidez. Gauzak erabakitzeko, berriz, eguneroko batzarrak ditugu: bertan banatzen dira txandak, antolatzen da erresistentzia eta zehazten ditugu hurrengo pausoak. Bestetik, goizero obrak hasten direnerako denak prest egoten gara, behar den tokira hurbildu eta makinak gelditzeko.

Eta hizkuntzaren aldetik, nola ari zarete moldatzen batzarretan-eta?

G.E: Dena euskaraz egiten dugu. Herri euskalduna da Lekaroz eta gure borroka oinarrietako bat euskara da. Proiektu honen aurka egiteko argudioen artean pisu handia du hizkuntzarenak, frogatua baitago euskararen arnaguneetan horrelako urbanizazio eta makroproiektuek zein kalte eragiten duten. Beraz, batzarretan –eta bestela ere– euskaraz funtzionatzen dugu, akanpaleku barnean nahiz kanpoan. Espainol eta frantses hiztunak etorri direnean gure artean itzultzaile bat bilatzeko esan die-

gu, eta ez dute xuxurlariak topatzeko arazorik izan.

Akanpaleku “barruan” eta “kanpoan” bereizten duzue. Sare oso bat dago hemendik kanpo ere antolatuta, ezta?

A.A: Bai. Koronabirusaren kontuagatik, bakoitzak dituen muga pertsonalengatik edo borroka ulertzeko moduagatik, badago jendea akanpatzera etorri ez baina beste moduren batean parte hartzen ari dena. Honen parte izateko ez dago zertan hemen bi aste kanpin batean pasa: hor daude otorduetako txandak egiten dituen jendea eta kanpotik babesten gaituen sare osoa, gu hemen akanpatuta egon ahal izateko lanean ari direnak. Zaintza lan hori guztia da gure sostengua, hori gabe ezingo ginateke hemen egon.

Baztandik eta Lekaroztik kanpoko pertsona eta eragile askok ere bat egin du borrokarekin.

A.A: Hasieran hemengo jendea ginen, baina ikusi genuen gure indarrak neurtu behar genituela, eta epe luzerako zer-

bait denez, kanpoko babesa ere behar genuela. Nafarroako herri-mugimenduko hainbat eragileri hona hurbiltzeko proposamena luzatu diogu, hasieran proiektu txikitzaileen kontra eta ingurumenaren eta landa eremuaren defentsan ari direnei, baina gerora bestelakoei ere bai. Azkenean, hau ez da ingurumenaren aldeko borroka soilik, gizarte eredu baten aurkakoa da, eta horrek eragile desberdin askori ematen dio bertara atxikitzeeko lekua. Euskal Herrian Euskarazek adibidez kartela atera du gure borroka babesteko; bada hortik hasi eta Bilgune Feministaraino goaz, AHTren kontrako borrokatik pasatuz...

G.E: Tira, guretzat borroka bakarra da. Ez da borroka bat ingurumenaren alde egitea, beste bat feminista izatea, beste bat euskaldun izatea... hori dena gara gu. Baina egia da proiektu honek alde askotatik gurutzatzen gaituela, horregatik gaude talde desberdinetako jendea.

Hemen gertatzen ari dena bizi eredu kontrajarrien arteko talka bezala

ulertu behar dugu, beraz?

A.A: Baztanen pasatzen ari dena prozesu zabalago baten eta gizarte eredu baten garapenaren bertze adar bat bezala ulertu behar dugu, bai. Landa eremuak eta bizitza jasangarriak sistema honetan ez dute lekurik, eta urtetik urtera proiektu txikitzaile hauek prozesu hori bizkortzen ari dira. Ekonomia osoa turismoan oinarritzeko bidea hartu du Baztanek, eta berdin dio turismo horrek mugarik ez izateak ere. Badirudi gure aterabide eta sostengu bakarra dela. Bitartean, hemen beste prozesu batzuk gertatzen ari dira: nekazaritza eta herriko bizitza galtzen ari dira, gazte nekazari guti dago, etxebizitzarekin eta lanarekin sekulako arazoak daude... Hau da sistemari interesatzen zaion bidea: landa eremua aberaskumeen denbora librerako parke bihurtzea, eta ez bertako herritarrek bizitza jasangarriak bizitzeko toki.

G.E: Sinetsarazi nahi digute ez dela posible hiriko bizimodutik kanpo bizitzea, gure kulturak eta hizkuntzak ez duela baliorik. Bizitza sostengatzeko beha-

Aroztak herri-ekimeneko kideek azaldu dizkigute akanpadaren nondik norakoak. Ezkerrean, Garbiñe Elizegi eta erdian, Aintzane Ariztegi.

rrrezkoak diren gauzei balioa kendu zaie: zaintza, emakumea, lurra, nekazaritza, kolektiboa, batzarra, auzolana... Guk horri buelta eman behar diogu. Baztanen denentzat tokia badagoela diotenei esaten diegu ezetz, gauza guztiak ez direla bateragarriak: ez da bateragarria hemen 228 etxebizitza egitea hiritik heldu diren erdaldunentzat eta esatea Lekaroz euskalduna izango dela. Hori gezurra da.

Egunero ari zarete poliziaren bisitak jasotzen. Nola daramazue hori?

A.A: Poliziaren presentzia etengabea da, akanpalekuko eremuraino ailegatu dira zenbaitetan, eta ingurua ere behin eta berriz ari dira zelatatzen. Bereziki akanpalekuaren eta kanpoaldearen artean dagoen mugimendua jazartu dute, eta hor sartzen da herrikoa ere: momentu batez Lekaroz kasik setiatua izan dute, egunero daude kontrolak herriko sarre-irteeretan, eta herritarrek ere presentzia horretaz kokoteraino daudela adierazi dute.

G.E: Ez da onartzen ahal gobernu batek baliabide hauek guztiak erabiltzea enpresa pribatu batek egin nahi duen astakeria defendatzeko. Kapitalaren defentsa modu erabat lotsagabea egiten ari dira. Zergatik ari dira baliabide publikoak modu horretan gastatzen, zergatik egon behar dira etengabe herria jazartzen?

Herritarrek nekatzea eta kanpaldiaren aurka jartzea izanen da agian haien helburua...

A.A: Ba uste dut justu kontrakoa lortzen ari direla.

G.E: Nire ustez, urteetan herrian jendea proiektuaren aurka egon arren, fisikoki bertako haritzak eta arbolak xehatzen ikusi dituztenetik mina eta amorrua presenteago daude.

A.A: Bai, sentsazioa da gure herria ez dela orain arte ezagutu duguna izatera inoiz itzuliko, eta horrek jendeari min handia sortzen dio. Orain arte agian ez zuten ikusten, edo batzuk pentsatuko zuten ez zela eginen. Bada, orain egi bihurtzen ari da, eta egia hori min ari da bilakatzen herritarrentzat.

Zein momentutan daude obrak?

G.E: Ez dute gehiegi aurreratu, baina egia da hondeamakina batek eta lau motozerrek egun gutxitan triskantza handia egin dezaketela. Sarrerako arbola horiek denak bota dituzte eta goian pista egin dute. Lehen egunetan obrak gelditzera etortzen ginen, baina gu arratsaldean iristerako goiz osoan lanean arituak ziren eta arbolak botata zituzten. Gero, Telleriako inguruan -Lekarozko herriarentzat toki oso sinbolikoa, festetan baz-

kari asko bertan egiten genituen- hasi ziren haritzak botatzen, eta hor esan genuen: listo, nahikoa da, ez diegu arbola bat gehiago ere botatzen utziko!

TEX enpresa lanak modu irregularrean egiten ari dela ere salatu duzue.

G.E: Bai, udaletik adierazi dutenez, haiek ez dute baimenik momentu honetan hemen egoteko. Proiektua UGPS bezala izendatua egon arren, badira udalak eman behar dituen baimen batzuk, eta horiekin arazoak egon dira. Bestetik, lurretan dagoen ermitaren espropiaziorik ez dute egin, udalak erreklamatu eta epaitegietan dago orain. Gainera, UGPSak bete beharreko irizpide eta klausula sozial guztiak ez zituen betetzen proiektuak; LAB sindikatuak helegitea sartu eta sententzia atera zen erranez esleipena bertan behera gelditzen zela. Dena dela, guk diogu berdina zaigula baimenik baduten edo ez: onartuko dugun gauza bakarra UGPSa bertan behera uztea izanen da.

Akanpada mugagabea deitu duzue eta babes gero eta handiagoa duzue. Proiektua gelditzeko aukera errealik badago?

G.E: Bai. Proiektu hau gelditzen ahal da, gelditu behar da eta geldituko da. Argi eta garbi dugu hau bizitzaren aldeko borroka dela, gure bizimodua erabat baldintzatuko lukeela eta oso garrantzitsua dela irabaztea. Hemen izanen gara proiektua gelditu arte, ez dakigu akanpadatik edo beste modu batzuetan, baina hori da gelditzen zaigun aukera bakarra. ●

aholku.koop
Fiskala Kontablea Laborala

**EKONOMIA SOZIAL
ETA ERALDATZAILEAREN
BIDEAN DOAZENEN
AHOLKULARITZA**

aholku@aholku.eus · 943 005 680
aholku.eus